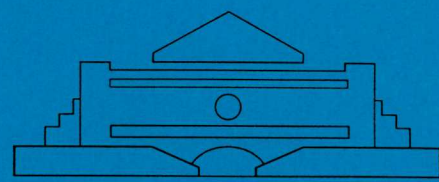

Σ
U
M
M
A
Я
I
A

I
U
Я
I
D
I
C
A

S
U
M
M
A
R
I
A

I
U
R
I
D
I
C
A

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

PARLAMENDIINFO KESKUS

0/2001

Valik ülevaateid
välisajakirjanduses
ilmunud artiklitest.
Uued raamatud Eesti
Rahvusraamatukogus

SISUKORD

Saateks	2
ŠVEITSI UUS PÕHISEADUS	3
Абраменков С. Л. Новая конституция Швейцарской Конфедерации: право и современность	
ERAKONDADE RAHASTAMINE	4
Jochen Frowein, Roland Bank. Financing of political parties in comparative perspective	
NSVL-USA RAKETITÕRJESÜSTEEMIDE LEPING	6
Rein Müllerson. The ABM Treaty: changed circumstances, extraordinary events, supreme interests and international law	
NICE'I LEPING	7
Jo Shaw. The Treaty of Nice: legal and constitutional implications	
VÄHEMUSRAHVUSTE KAITSE	8
Gaetano Pentassuglia. The EU and the protection of minorities : the case of Eastern Europe	
VÕRDESED ÕIGUSED	9
Lisa Waddington, Mark Bell. More equal than others: Distinguishing European Union equality directives	
ERAÕIGUSE KODIFITSEERIMINE EUROOPA LIIDUS	10
Jürgen Basedow. Codification of private law in the European Union: the making of a hybrid	
TARBIJAMÜÜK	11
Sonja A. Kruisinga. What do consumer and commercial sales law have in common? A comparison of the EC Directive on Consumer Sales Law and the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods	
ÕIGUS KEELDUDA ARSTIABIST	12
Elizabeth Wicks. The right to refuse medical treatment under the European Convention on Human Rights	
	12
VÕLAÕIGUSE REFORMIST SAKSAMAAL: valikbibliograafia õiguskirjanduse saalis olevatest välisajakirjadest	14
UUED ÕIGUSRAAMATUD EESTI RAHVUSRAAMATUKOGUS	16

Summaria Iuridica võrguväljaanne: <http://www.nlib.ee/anded/iand.html>

Kirjandusnimestikud koostanud Maia Ruttu, ülevaated kirjutanud Anu Nestor, Katrin Ordlik, Karmen Visnapuu, Küllike Maurer

Toimetanud Krista Mesek

Saateks

Väljaande Summaria Iuridica eesmärk on tutvustada Rahvusraamatukogus olevat uut õiguskirjandust. Summaria Iuridica on välja kasvanud alates 1999. aastast koostatavast väljaandest Summaria Socialia, mis sisaldab ülevaateid välisajakirjanduses ilmunud artiklitest.

Summaria Iuridica hakkab ilmuma kord kvartalis. Käesolevas numbris on valikuliselt refereeritud Rahvusraamatukogusse tellitud välisajakirjades ilmunud õigusteaduslikke artikleid ning lugeja leiab siit ka kaks kirjandusnimestikku: nimestiku 2001. aasta juunist septembrini raamatukokku saabunud uutest õiguslastest raamatutest ja valikbibliograafia võlaõiguse reformist Saksamaal.

Ootame kasutajatelt tagasisidet ja soovitusi edaspidiseks!

Koostaja Küllike Maurer

e-post: kyllike@nlib.ee

ŠVEITSI UUS PÕHISEADUS

Абраменков С. Л.

Новая конституция Швейцарской Конфедерации: право и современность

Государство и право (2001) № 7, с. 77-83.

Ajakirja Gosudarstvo i pravo selle aasta juulikuu numbris ilmus ülevaateartikkel Šveitsi uuest põhiseadusest, mis jõustus 1. jaanuaril 2000. See võeti vastu rahvahääletusel 18. aprillil 1999 ja asendab alates 1874. a kehtinud konstitutsiooni. Referendumil osales 35% hääleõiguslikust elanikkonnast, kellest 59,2% hääletas uue põhiseaduse poolt.

Artikli autor peatub põhjustel, miks oli vaja uut põhiseadust. Väga üldiselt tingis seda globaliseerumine ja ühiskonna areng, lisaks veel tõsiasi, et vanasse põhiseadusesse oli tehtud 140 parandust.

Artiklis tõdetakse, et enamik elanikkonnast pidas põhiseaduse reformi vajalikuks. Üldrahalikul arutelul ja hääletusel toetati valitsuse kontseptsiooni, mis nägi ette olemasolevate paragrahvide ülevaatamist, teatavate paragrahvide muutmist ning justiitsorganite reformimist.

Edasi peatub artikli autor põhiseaduse muutmises osalejatel ja nende seisukohtadel, opositsiooni ja koalitsiooni nõudmistel, majandusringkondade arvamustel.

Uue põhiseaduse vastuvõtmine avas tee ka teiste siseriiklike reformide elluviimiseks. Ees seisavad referendumid inimõiguste ja riigi juhtimise küsimustes, finantskorralduses, kohtusüsteemis jm.

Šveitsi uus põhiseadus ühelt poolt määrab ära, milliseid ülesandeid peab täitma konföderatsioon, samas ka määratleb riigi ja kantonite vahelise pädevuse, teiselt poolt aga tagab rahva osavõtu riigi juhtimisest. Täpselt on kindlaks määratud riigivõimuorganite (parlament, valitsus, riigikohus) volitused.

Šveitsi kehtiva põhiseaduse muutmiseks oli vaja enamiku valijate ja kantonite nõusolekut ning referendumil läbiviimist.

Edasi annab artikli autor ülevaate põhiseaduse sätetest.

Põhiseaduse preambulis kriipsutatakse alla riikliku iseseisvuse ja avatud maailma vahelist seost.

Põhiseaduse I osas tuuakse välja Šveitsi konföderatsiooni olemus ja eesmärk, kantonite suveräänsus ja keeleline mitmekesisus.

II osa on pühendatud inimeste põhiõigustele ja poliitilistele vabadustele. Sellest peatükist eemaldata vananenud sätted (absindi keelustamise ja pruudiluna kohta) ning lisati tänapäevale vajalikud ja iseloomulikud normid (õigus elule, laste ja noorukite kaitse, eraelu kaitse, informatsioonivabadus jpm). Šveitsi uus põhiseadus keelab vaimse või füüsilise puudega inimeste diskrimineerimise. Esimest korda võeti uude põhiseadusesse sotsiaalküsimused, mis artikli autori järgi tekitasid vastuolulist reaktsiooni, mida ta ka artiklis tutvustab.

Põhiseaduse III osa reglementeerib Šveitsi riiklikku ülesehitust ning eelkõige konföderatsiooni ja kantonite vahelisi suhteid. Valdav on printsip, et konföderatsioon täidab ainult neid ülesandeid, mis vajavad ühtset reguleerimist või ületavad kantoni võimalused. Nii määrab uus põhiseadus kindlaks konföderatsiooni ülesanded välispoliitikas, samas garanteerib põhiseaduse artikkel 55 kantonite osaluse välispoliitilistes küsimustes. Konföderatsiooni juhtimise alla kuuluvad ka põllumajanduse toetamise ja rahvuslike majandusharude toetamise valdkond.

Põhiseaduses käsitletakse ka riigi finantskorraldust. Kindlaks on määratud maksud, mida kehtestab konföderatsioon. Uues põhiseaduses on ka teaduse arenguga, eriti kunstliku

viljastamise ja geenitehnoloogiaga seotud sätteid. Šveitsi uus põhiseadus keelab kõik kloonimise viisid ja embrüoga kauplemise.

Põhiseaduse IV osa käsitleb Šveitsi poliitilise süsteemi omapära, mis seisneb selles, et rahvale on antud väga laialdased võimalused osaleda riigi juhtimises. Artiklis tuuakse välja Šveitsi rahvahääletuse erinevused võrreldes teiste maade rahvahääletustega. Tutvustatakse seaduste referendumile panemise mehhanismi ja õiguslikke tagajärgi ning Šveitsis levinut kahte referendumit tüüpi: kohustuslikku ja fakultatiivset (mittekohustuslik). Põhiseaduse osaline või täielik muutmine võetakse arutusele siis, kui seda nõuab vähemalt 100 000 valijat. Autor vaatleb põhiseaduse muutmise protseduuri, selle süsteemi puudusi ja ajaloolist tagapõhja.

Põhiseaduse V osa käsitleb riigivõimuorganeid. Uus põhiseadus selles osas erilisi muudatusi ei teinud, põhiliselt muutusid kohtuorganeid ja nende pädevust puudutavad sätteid. Garanteeritakse kohtu sõltumatus ja justiitsorganite edasine reform.

Lõpetuseks tõdeb artikli autor, et Šveitsi põhiseaduse reformimine on osa ülemaailmsest konstitutsioonilisest protsessist. Samas on see samm vajalik riikluse kindlustamiseks ja Šveitsi identiteedi säilitamiseks Euroopas.

Refereerinud Katrin Ordlik

ERAKONDADE RAHASTAMINE

Jochen Frowein, Roland Bank

Financing of political parties in comparative perspective

Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht (2001) no. 1, p. 29-60.

Artiklis antakse võrdlev analüüs erakondade rahastamise reguleerimisest 12 Euroopa riigis: Austrias, Belgias, Hispaanias, Hollandis, Itaalias, Prantsusmaal, Saksamaal, Šveitsis, Taanis, Tšehhis, Venemaal ja Suurbritannias.

Käsitletakse erakondade rahastamist erakonnaliikmete, erakonnaväliste eraannetajate ja riigi poolt, samuti rahastamisallikate läbipaistvuse ja kontrollimise nõudeid ning sanktsioone nõuete rikkumise korral.

Tänapäeva ühiskonnas ei toimi enam traditsiooniline erakondade rahastamise mehhanism, kus põhiosa sissetulekutest saadakse liikmemaksudest. Muude allikate osatähtsus on tohutult kasvanud, sellega aga kaasneb mõjutamis- ja korrupsioonioht.

Enamikus riikides on liikmemaksude osa erakonna rahastamises vähenenud, mis on tingitud kas riigipoolse rahastamise (Belgia, Hispaania) või muude allikate (Suurbritannia) osatähtsuse kasvust. Liikmemaksud on erakondade rahastamise peamine allikas Šveitsis ja Hollandis.

Laialdaselt on levinud parlamendiliikmetest erakonnaliikmete annetused, nn parteimaksud. Vaadeldavates riikides ei ole sellised annetused keelatud. Probleemaatiline on, kas käsitleda neid eraallikana või varjatud riigipoolse rahastamisena. Niisugused annetused võivad aga õhnestada saadikute sõltumatust.

Võimalik sissetulekuallikas on ka erakonnale kuuluvatest ettevõtetest saadav tulu. See võib tekitada korrupsioonikahtlusi, kuid erakondade äritegevusele on piiranguid seatud siiski harva (Tšehhi, Venemaa).

Annetused erakonnavälistelt sponsoritelt on enamikus riikides oluline erakondade tuluallikas. Selle eelis on paindlikkus võrreldes riigipoolse rahastamisega, miinuseks aga mõjutamise ja sponsoritest sõltuvusse sattumise oht.

Osa riike ei sea sponsoriannetustele piiranguid, teised püüavad nende ebasoodsat mõju piirangutega vähendada: kehtestatud on annetussummade ülempiire, koostatud on lubatud või keelatud sponsorite nimekirju, keelatud on välissponsorite annetused ja teatud alampiiri ületavad anonüümsed annetused. Valimiskampaaniate kohta võivad kehtida erisätted.

Mõnedes riikides on riigipoolne rahastamine erakonna peamine sissetulek. Teistes riikides puudub see täielikult. Riiklikul rahastamisel on erinevaid variante ning vastavad eeskirjad võivad olla vägagi komplitseeritud. Prantsusmaal on riiklik rahastamine seotud naiste esindatusega (kehtib nõue, et vähemalt 50% nimekirjades olevatest kandidaatidest peavad olema naised).

Paljudes riikides rahastatakse erakondade tööd parlamendis (fraktsioone, rühmi). Suurbritannias rahastatakse üksnes opositsiooniparteide parlamentaarset tööd.

Harva rahastatakse erakondade muud tegevust, mis ei ole otseselt seotud valimiskampaaniatega, näiteks Austrias toetatakse erakondade trükiväljaandeid, Belgias ja Hollandis ringhäälingusaateid.

Peale selle, et riik finantseerib erakondi igal aastal olenevalt nende valimisedust, rahastab ta nende valimiskampaaniaid ka otseselt, välja arvatud Suurbritannias ja Šveitsis, kus riik erakondi ei rahasta.

On seatud piiranguid erakonna valimiskampaania kuludele.

Enamasti on rahastamine seatud sõltuvusse edust valimistel, mis omakorda õõnestab peamist riiklikku rahastamist toetavat argumenti: erakondadele tuleb luua võrdsed võimalused.

Kaudseks riigipoolseks rahastamiseks võib pidada maksusoodustuste andmist.

Erakondadel on enamasti kohustus esitada igal aastal finantsaruanne. Erinev võib olla avaldatavate andmete hulk, asutus, kellele aruanne esitada tuleb, ning aruande avalikustamise viis. Enamasti nõutakse suurte annetuste ja annetajate avalikustamist.

Aruannete kontrollijad erinevad riigiti.

Võimalike rikkumiste korral nähakse ette selliseid sanktsioone nagu annetuste konfiskeerimine, trahvid, vangistus, teatava staatuse kaotus või riiklikust rahastamisest ilmajätmine.

Kokkuvõtteks leiavad autorid, et enamikus vaadeldavates riikides on viimastel aastatel õiguslikku regulatsiooni märgatavalt tõhustatud, eelkõige seoses korrupsiooniskandaalidega või poliitiliste otsuste lubamatu mõjutamisega rahaliste hoobade kaudu. Ehkki liikmemaksud on kahtlemata väga demokraatlik ja lubamatuid mõjusid välistav rahastamisviis, ei piisa neist enam. Erakonnad vajavad suuri summasid, et oma vaateid nüüdisaegses meedias meeldejäävalt esitada.

Muude eraallikate kasutamisega kaasneb oht, et raha annetamist ja konkreetseid poliitilisi otsuseid hakatakse omavahel seostama. Autorid juhivad tähelepanu sellele, et ainuüksi niisugused kahtlused õõnestavad avalikkuse usaldust poliitilise süsteemi vastu, olles seega ohuks demokraatiale.

Riigipoolse rahastamise suurendamine suurendab aga erakondade sõltuvust riigist. Tähelepanu tuleb sel puhul pöörata ka võrdsete võimaluste tagamisele mitte üksnes väljakujunenud erakondadele, vaid ka uutele poliitilistele liikumistele.

Parim lahendus on ilmselt erinevate allikate kombineerimine, tagades samas rahastamisallikate läbipaistvuse, et välistada raha mõju poliitikale. Eraannetuste ülempiir on kehtestatud siiski üksnes kolmes riigis.

Erakondade rahastamisele seatud piirangud toimivad vaid juhul, kui on olemas tõhus kontrollimehhanism ja sanktsioonid rikkumiste eest. Tuleks luua sõltumatud kontrolliorganid ja anda neile vajalikud volitused.

Refereerinud Küllike Maurer

NSVL-USA RAKETITÖRJESÜSTEEMIDE LEPING

Rein Müllerson

The ABM Treaty: changed circumstances, extraordinary events, supreme interests and international law

International and Comparative Law Quarterly. Vol. 50 (2001), p. 509–539.

Artiklis analüüsitakse rahvusvahelise õiguse vaatepunktist 1972. aastal Ameerika Ühendriikide ja Nõukogude Liidu vahel sõlmitud raketitõrjesüsteemide piiramise lepingu (ABM-leping) võimalikku muutmist või tühistamist. Käsitletakse raketikaitsepõhimõtteid, juriidilistest kontseptsioonidest (ABM-lepingu objekt ja eesmärk) lähtuvaid ettepanekuid, olukorra muutumist pärast ABM-lepingule allakirjutamist (põhimõtte *rebus sic stantibus* võimalik kasutamine), USA kavandatava raketitõrjesüsteemi (NMD-süsteem) kokkusobivust ABM-lepingu mõtte ja sätetega, ABM-lepingu denonsseerimise võimalikkust ja tingimusi.

Artikli esimeses osas on vaatluse all ABM-lepingu sõlmimise aluseks olnud asjaolud, mille põhjalik muutumine võib viia lepingu lõpetamisele (rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsiooni artikkel 62). Seejärel uuritakse ABM-lepingu objektiga seotud erakordseid sündmusi, mis võivad ohustada USA esmatähtsaid huve (ABM-lepingu XV artikkel) ja olla seega lepingu denonsseerimise aluseks. Viimases osas analüüsitakse ABM-lepingu ja selle denonsseerimise mõju kolmandatele riikidele.

ABM-leping oli üks põhielemente USA ja NSVL vahelises strateegilises ründerelvastuse piiramise protsessis. ABM-leping keelab lepingupooltel rajada üleriigilisi ballistiliste raketite kaitseüsteeme (NMD). Venemaal kui NSVL õigusjärglasel on praegu kaks võimalust: kas pidada NMD-d jätkuvalt ABM-lepingu rikkumiseks, kallutades seega USA-d lepingut denonsseerima, või alustada uuesti ABM-lepingu läbirääkimisi.

ABM-leping sõlmiti bipolaarses maailmas ning see peegeldab tolleaegset rahvusvahelist õigust. Ent pärast külma sõja lõppu on rahvusvaheline õigus oluliselt muutunud, ehkki juriidilised tekstid on jäänud samaks. Külma sõja ajal kehtinud rahuliku kooseksisteerimise põhimõtted ei ole muutunud maailmas enam adekvaatne juriidiline raamistik. Maailm ei ole enam bipolaarne ja vähemalt sõjalises mõttes on see muutunud unipolaarseks. ABM-lepingu eesmärk säilitada tasakaal kahe võrdse sõjalise üliriigi vahel ei ole külma sõja järgses maailmas enam asjakohane. Ent ehkki ABM-leping ei ole praegu enam Venemaale strateegiliselt vajalik, on Venemaa siiski olnud ABM-lepingu tühistamise või muutmise vastu, soovides säilitada osagi oma endisest mõjuvõimust.

ABM-lepingu denonsseerimise võimalus on ette nähtud selle XV artiklis juhuks, kui erakordsete sündinuste tõttu satuvad ohtu lepingupoolte esmatähtsade huvid. Olukorda, kus ballistilisi rakette on omandanud mitmed ebastabiilsed riigid, näiteks India, Pakistan, Põhja-Korea, Iraan ja Iraak, võib kahtlemata pidada USA esmatähtsaid julgeolekuhuve ohustavaks. Oht on võrreldes külma sõja aegse olukorraga teisenenud: siis oli oht suurem, kuid selle realiseerumise tõenäosus väiksem, praegu on olukord vastupidine.

Lõpuks käsitleb autor ABM-lepingu mõju kolmandatele riikidele, rõhutades, et tänapäeva maailmas on iga riigi julgeolek järjest rohkem seotud teiste riikide julgeolekuga ning ehkki kolmandad riigid ei saa mõjutada kahepoolsete lepingute sõlmimist või lõpetamist, peaksid nende lepingute pooled siiski kolmandate riikide huvidega arvestama. Küsimusi, mis mõjutavad kõiki maailma rahvaid, ei tohiks otsustada ühe- ega kahepoolset.

Refereerinud Küllike Maurer

NICE'I LEPING

Jo Shaw

The Treaty of Nice: legal and constitutional implications

European Public Law (2001) no. 2, p. 195-215.

Artiklis analüüsitakse Euroopa Liidu (EL) konstitutsioonilist arengut Nice'i lepingu põhjal.

Nice'i lepingule kirjutati alla 11. detsembril 2000. See tähistas valitsustevahelise konverentsi lõppemist, mille ülesandeks oli käsitleda 1999. aastal jõustunud Amsterdami lepingust välja jäänud, eelkõige EL laienemisega seotud institutsioonide töökorralduse küsimusi.

Artikkel keskendub kolmele põhivaldkonnale: EL konstitutsiooniline raamistik, EL kohtustruktuur ning EL institutsioonid, nendevaheline tasakaal ja seadusloome.

Ajalooliselt on EL konstitutsiooniliseks aluseks olnud liikmesriikide õiguskorrad. Ent järjest enam püüab EL luua mitmetasandilisele konstitutsioonilisele süsteemile omaenda alusnormi, mis lähtub eelkõige Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõikes 1 sätestatud: "Liit on rajatud vabaduse, demokraatia, inimõiguste ja põhivabaduste austamise ning õigusriigi põhimõtetele..." ja mida toetab artikkel 49: "Liidu liikmeks astumise avalduse võib esitada iga Euroopa riik, kes austab artikli 6 lõikes 1 sätestatud põhimõtteid."

Nice'i lepinguga laiendatakse EL pädevust rahvusvahelistes suhetes ning täiustatakse liikmesriikidevahelist tihedamat koostööd käsitlevaid sätteid. Muudatusi on häälteenamuse arvestamise põhimõtetes. Uus on neljaviidikulise häälteenamuse sätestamine EL lepingu artikli 7 lõikes 1.

Konstitutsioonilisteks muudatusteks võib lugeda ka kaitsepoliitikaalase pädevuse laiendamist (kiirreageerimisüksused), riikidevahelise koostöö parandamist kriminaalasjade eeluurimisel ja menetlemisel (Eurojust) ning EL pädevuse laiendamist sotsiaalpoliitika alal (sotsiaalkaitse).

Peale aluslepingute on EL konstitutsioonilise süsteemi arendamisel olnud suur osa Euroopa Ühenduste Kohtul. Kohtu töökoormus on aga tohutult kasvanud ning EL laienemine ja uute valdkondade lisandumine suurendavad seda veelgi. Eeldatavat töökoormuse suurenemist silmas pidades tehakse Nice'i lepinguga EL kohtusüsteemis olulisi muudatusi. Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtust peaks saama Euroopa Kohtule võrdne partner ning teda reguleerivad sätted on võetud asutamislepingusse. Leping muudetud sätete kohaselt kuulub Euroopa Kohtusse üks kohtunik igast liikmesriigist, esimese astme kohtusse aga *vähemalt* üks kohtunik igast liikmesriigist ning esimese astme kohtu kohtunike arvu määrab selle põhikiri. Seega saab esimese astme kohut vastavalt vajadusele paindlikult laiendada. Pädevuse jaotus kahe kohtu vahel jääb üldjoontes samaks. Uue võimalusena näeb Nice'i leping ette võimaluse moodustada kohtukollegiume, mis arutaksid algastme kohtuna teatavat liiki asju. Nende otsuste peale saab edasi kaevata esimese astme kohtusse ja piiratud juhtudel veel ka Euroopa Kohtusse. Seega näeb Nice'i leping ette kolmeastmelise kohtusüsteemi.

Nice'i leping muudab ka institutsioone käsitlevaid sätteid, püüeldes suurema institutsioonidevahelise tasakaalu poole. Euroopa Parlamendi pädevust on laiendatud: ka parlamendile antakse võimalus vaidlustada EL meetmeid Euroopa Kohtus ning taotleda kohtult arvamust selle kohta, kas rahvusvaheline leping, mida EL kavatseb sõlmida, on asutamislepinguga kooskõlas.

Olulisimad muudatused on õigusaktide vastuvõtmise menetluses: harvem nõutakse ühehäälsust, suurendatud on kvalifitseeritud häälteenamusega lahendatavate küsimuste osakaalu, samuti parlamendi osalemist. Enamik institutsioone puudutavatest muudatustest on koondatud EL laienemist käsitlevasse protokollis, mis näeb ette muudatuste rakendumise vastavalt EL laienemise edenemisele. Selles on sätestatud liikmesriikidest Euroopa Parlamenti valitavate saadikute arv ning liikmesriikide häälte arvestamise kord kvalifitseeritud häälteenamuse kasutamisel. Muudatuste tõttu on suurriikidel tulevikus paremad võimalused otsuseid blokeerida.

Kokkuvõtteks tõdeb artikli autor, et muudatuste tegelik tähendus selgub alles ajapikku – pärast seda, kui kohtud, poliitilised institutsioonid ja liikmesriigid on andnud nende kohta oma tõlgenduse, mis ei pruugi kokku langeda teksti koostajate kavatsustega. Nii on toimunud aluslepingute ja nende varasemate muudatuste tõlgenduste puhul, mille markantseima näitena märgib artikli autor EL kodakondsuse tõlgendust Euroopa Kohtu 1998. aasta lahendis (Martinez Sala v. Freistaat Bayern).

Refereerinud Küllike Maurer

VÄHEMUSRAHVUSTE KAITSE

Gaetano Pentassuglia

The EU and the protection of minorities : the case of Eastern Europe

European Journal of International Law. Vol. 12 (2001) no. 1, p. 3-38.

Artikli eesmärk on analüüsida õiguslikust vaatepunktist Euroopa Liidu poliitikat vähemusrahvuste õiguste kaitsmisel postkommunistlikes riikides.

Enne Maastrichti lepingut keskendus Euroopa ühenduste tegevus peamiselt majandusküsimustele. Ehkki aluslepingutes inimõigusi ei mainitud, otsustas Euroopa Kohus siiski juba 1970. aastate alguses, et tulenevalt liikmesriikide ühistest riigiõiguslikest traditsioonidest on põhiõigused lahutamatu osa Euroopa ühenduste õiguse üldpõhimõtetest.

Pärast Maastrichti lepingu sõlmimist on inimõigustele pööratud järjest suuremat tähelepanu. Inimõigustest on juttu mitmes Maastrichti lepingu sättes (preambul, artiklid F, J.1, K.2). Amsterdami lepinguga tugevdati inimõiguste ja vähemusrahvuste kaitset. Euroopa Liidu lepingu artikkel 49 näeb nüüd liidu liikmeks saamise eeldusena ette, et riik peab austama artiklis 6 sätestatud põhimõtteid ning EÜ asutamislepingusse lisatud uus säte – artikkel 13 – annab nõukoguile õiguse “astuda vajalikke samme, et võidelda diskrimineerimisega ... rassilise või etnilise päritolu [või] usutunnistuse ... alusel.”

Liikmelisuse seostamine inimõiguste austamisega sai alguse 1993. aastal Kopenhaagenis toimunud EL tippnõupidamisel, kus lepitati kokku poliitilised ja majanduslikud tingimused, mille täitmist uutelt kandidaatriikidelt nõutakse (nn Kopenhaageni kriteeriumid). Poliitiliste kriteeriumide seas on nõue, et riigis peavad olema tagatud demokraatiat garanteerivate institutsioonide stabiilsus, seaduste ülimuslikkus, inimõigused ning vähemusrahvuste austamine ja kaitse.

Inimõiguste, sealhulgas vähemusrahvuste õiguste järgimisest on seatud sõltuvusse majandussuhete arendamine ja EL-poolne abi. Ida-Euroopa riikidega sõlmitud lepingutesse on lisatud inimõigusi käsitlev klausel. Viidatakse Helsingi lõppaktile ja Pariisi hartale, mis mõlemad asetavad vähemusrahvuste õiguste kaitse kindlalt inimõiguste konteksti. Lepingute preambulis mainitakse ka vähemuste õigusi.

Kagu-Euroopa riikide puhul, kellega assotsieerumislepinguid ei sõlmitud, seati inimõiguste austamine majanduskoostöö eeltingimuseks.

EL on ühise välis- ja julgeolekupoliitika raames astunud ka otseseid poliitilisi samme konfliktide ärahoidmiseks ja demokraatiat edendamiseks Ida-Euroopas.

EL ei järgi klassikalist vähemusrahvuste määratlust, vaid püüab leida praktilisi lahendusi, mis tagaksid riigisisese ja rahvusvahelise stabiilsuse.

Et vähemuste kaitsmisel Ida-Euroopas lähtub EL eelkõige poliitilistest, mitte juriidilistest kaalutlustest, on oht, et eri riikide hindamisel võetakse aluseks erinevad kriteeriumid. Näiteks Venemaaga sõlmitud kaubandusleping ratifitseeriti Tšetšeenia kriisist hoolimata, aga Jugoslaaviale ei võimaldatud kaubanduse soodusrežiimi muuhulgas just vähemuste õiguste rikkumise pärast. Ka piirdub EL vähemuste õiguste jälgimisel vaid Ida-Euroopaga ega ole inimõigusi käsitlevat klauslit võtnud muude kolmandate riikidega sõlmitavatesse

lepingutesse. EL siseseltki ei lähtu EL vähemuste õiguste kaitsmisel alati samadest standarditest kui Ida-Euroopa riikide puhul, näiteks olid 2000. aasta märtsiks vähemusrahvuste kaitse raamkonventsiooni ratifitseerinud vaid Austria, Hispaania, Itaalia, Rootsi, Saksamaa, Soome, Suurbritannia ja Taani ning 1992. aasta regionaal- ja vähemuskeelte Euroopa harta vaid Holland, Saksamaa, Soome ja Rootsi.

Et tõhustada EL poliitikat vähemuste kaitsel, soovib artikli autor tulevikus vähendada reaals poliitiliste kaalutluste osatähtsust ning kehtestada objektiivsed õiguslikud kriteeriumid, mille põhjal otsustada meetmete rakendamise üle vähemuste õiguste rikkumise korral, ning laiendada Euroopa Kohtu järelevalvepädevust nendes küsimustes. Et ühepoolsed nõudmised ei annaks Ida-Euroopa riikidelt tagasilööki, soovib autor kaaluda Ida-Euroopa riikide suhtes rakendatava vähemuste õiguste poliitika kohaldamist ka liikmesriikide ning kõigi muude riikide puhul.

Refereerinud Küllike Maurer

VÕRDESED ÕIGUSED

Lisa Waddington, Mark Bell

More equal than others: Distinguishing European Union equality directives

Common Market Law Review. Vol. 38 (2001) no. 3, p. 587-611.

Artikkel käsitleb uut kvaliteeti Euroopa Liidu seadusandluses. Analüüsitakse uusi võrdõiguslikkuse direktiive – direktiivi 2000/43/EÜ, millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtet sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust, ja direktiivi 2000/78/EÜ, mis kehtestab töö- ja ametialase võrdse kohtlemise üldise raamistiku. Uued direktiivid on koostatud arvestades, et tuleb tõrjuda diskrimineerimist ka usutunnistuse, invaliidsuse/puude, seksuaalse orientatsiooni põhjal.

Direktiivide väljatöötamist võimaldas artikli 13 lisamine Euroopa Ühenduse asutamislepingusse, mis andis ühendusele pädevuse meetmete võtmiseks ülalnimetatud diskrimineerimisjuhtudel.

Artiklis vaadeldakse kohtupraktika näidete varal ahistamist, vanuselist ja usutunnistusest lähtuvat diskrimineerimist, samuti otsust ja kaudset diskrimineerimist. Artiklis on välja toodud erinevused ja mitmeti tõlgendamise juhud, mis on ilmnunud uute direktiivide võrdlemisel varasemate direktiividega. Viimased käsitlevad peamiselt soolise diskrimineerimise vältimist töötasustamisel, ettevõtluses osalemisel, kutseõppes, tööttingimustes jne.

Sarnaseid probleeme sisaldab ka võrdsete õiguste direktiivi uue redaktsiooni tekst, komisjoni dokument COM(2000)334.

Tuuakse esile põhjendamatult tekkinud erinevusi direktiivide tekstides. Samuti on vaatluse all seaduste elluviimise probleemid, nagu hageja õigused, diskrimineerimisjuhtudega tegelevate institutsioonide funktsioonid, sanktsioonide kehtestamine.

Ilmneb uus suundumus – rassilist diskrimineerimist käsitlev seadusandlus on eelisarengus võrreldes soolist diskrimineerimist käsitleva seadusandlusega. Seletus leidub poliitilises pragmatismis, probleemid Euroopas sunnivad vähemuste, migrantide suhtes võrdse kohtlemise tõestamist.

Kokkuvõttes tõdetakse, et olemasolevate direktiivide baasil on võimalik jätkata ja edasi arendada võrdõiguslikkuse seadusandlust.

(Vt ka Council Decision of 27 November 2000 establishing a Community action programme to combat discrimination (2001 to 2006) 2000/750/EC.)

Refereerinud Anu Nestor

ERAÕIGUSE KODIFITSEERIMINE EUROOPA LIIDUS

Jürgen Basedow

Codification of private law in the European Union: the making of a hybrid

European Review of Private Law. Vol. 9 (2001) no. 1, p. 35-49.

Artikkel käsitleb Euroopa Ühenduse (EÜ) eraõiguse kodifitseerimist.

Autor on valinud artikli teema tänu Hollandi professorite koostatud raamatule "Towards a European Civil Code", mis kajastab Euroopa tsiviilkoodeksi (EurTsK) koostamise hetkeseisu ja tulevikusuundi. Autor püüab vastata järgmistele küsimustele:

- kus oleme praegu?
- miks tuleks Euroopa eraõigus kodifitseerida?
- kas EÜ-l on selleks piisavalt võimalusi?
- milline peaks Euroopa tsiviilkoodeks välja nägema?
- kuidas me selleni jõuame?

Autori keskne sõnum on, et EÜ aluslepingud ei luba vastu võtta laiahaardelist tsiviilkoodeksit, mida kohaldatakse paljudes õigussüsteemides. Seega peaks Euroopa tsiviilkoodeks piirduma kohustusõiguse ja sellega seotud küsimustega, kuid suur osa eraõigusest – asjaõigus, perekonnaõigus ja pärimisõigus – jääks jätkuvalt reguleeritaks siseriiklike aktidega.

Praeguseks on EÜ vastu võtnud 65 eraõigust käsitlevat direktiivi ja määrust, neist 58 on vastu võetud pärast 1980. aastat. Enne 1985. aastat hõlmasid eraõigust käsitlevad õigusaktid eelkõige äriühinguõigust ja töösuhteid. Pärast seda on vastu võetud hulk direktiive, mis reguleerivad tootja vastutust, tarbijakrediiti, koduukselepingut, pakettreise, tarbijalepinguid, puhkuseosakuid, sidevahendi abil sõlmitud lepinguid ja muid üksikküsimusi.

Õigusteadlased on otsinud eri õigussüsteemide ühisjooni. Suurimad edusammud on tehtud lepinguõiguse alal – 1994. aastal avaldas Roomas asuv Eraõiguse Ühtlustamise Rahvusvaheline Instituut (UNIDROIT) "Rahvusvaheliste kaubanduslepingute põhimõtted" ning Euroopa Lepinguõiguse Komisjon (nn Lando komisjon) "Euroopa lepinguõiguse põhimõtted".

Autor selgitab, millest tuli idee luua ühtne Euroopa tsiviilkoodeks, ning analüüsib, kas EÜ on pädev sellise tsiviilkoodeksi vastuvõtmiseks.

Autori arvates peaks Euroopa tsiviilkoodeks reguleerima eelkõige kohustusõigust. Seega eksisteeriks EurTsK koos siseriikliku asja-, pärimis- ja perekonnaõigust reguleerivate seadustega. Siseriikliku eraõiguse terminid ja süsteem tuleks viia EurTsK-ga kooskõlla.

EurTsK valmimiseks on vaja kannatust, kuna see töötab tulla pikaajaline protsess. Saksa tsiviilseadustiku väljatöötamine võttis aega 25 aastat ja Hollandi kodifitseerimisprotsess kestis üle 40 aasta. Autori hinnangul kulub EurTsK täielikuks valmimiseks umbes 20-30 aastat: esmalt koostavad EÜ eksperdid eelnõu ning EÜ institutsioonid võtavad koodeksi ametlikult vastu, järgmisena kohandavad riigid sellega oma õigussüsteemi ning lõpuks astub EÜ vajalikke samme koodeksi jõustumiseks (muudatused, erandid, üleminekusätted).

Refereerinud Karmen Visnapuu

TARBIJAMÜÜK

Sonja A. Krusinga

What do consumer and commercial sales law have in common? A comparison of the EC Directive on Consumer Sales Law and the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods

European Review of Private Law. Vol. 9 (2001) no. 2/3, p. 177-188.

Artiklis võrreldakse tarbijamüüki käsitlevat Euroopa Ühenduse direktiivi 99/44/EÜ ja ÜRO konventsiooni kaupade rahvusvahelise ostu-müügi lepingute kohta (CISG).

25. mail 1999 vastuvõetud direktiivi 1999/44/EÜ rakendamistähtaeg on 1. jaanuar 2002.

1980. aastal sõlmitud ÜRO konventsiooni on seni ratifitseerinud 55 riiki. EL liikmesriikidest ei ole konventsiooni ratifitseerinud vaid Suurbritannia, Iirimaa ja Portugal.

Et palju direktiivi sätteid on võetud CISG-ist, pakub huvi nende kahe dokumendi võrdlus.

Vaadeldavate dokumentide põhierinevus on nende reguleerimisesemes: direktiiv käsitleb vaid tarbijamüüki, samas kui konventsiooni artikli 2 punkti a kohaselt on tarbijamüük selle kohaldamisalast välja arvatud.

Erinev on ka nende dokumentide õiguslik staatus: konventsioon on paljudes riikides jõustunud ning see on vahetult kohaldatav eri riikides asuvate poolte vahel sõlmitud müügilepingute puhul. Direktiivi rakendamiseks aga tuleb kehtestada vajalikud sätted siseriikliku õigusaktiga.

Kui aga direktiiv on liikmesriikides rakendatud, omandab ta seaduse jõu ja lepingupooled ei või sellest kõrvale kalduda ega valida kohaldatavaks seaduseks mõne kolmanda riigi seadust. Konventsiooni artikkel 6 näeb aga ette, et pooled võivad kokku leppida, et nendevahelistes suhetes konventsiooni ei kohaldata.

Ühine on mõlema dokumendi puhul see, et nad käsitlevad kaupade ostu-müügi lepinguid ning soodustavad kaupade vaba liikumise tagamiseks õiguslike tõkete kõrvaldamist rahvusvahelistelt tehingutelt.

Nii tarbijamüügi kui ka kaupade rahvusvahelise ostu-müügi korral on vaidluste peapõhjus müüdavate kaupade mittevastavus lepingu tingimustele. Artiklis võrreldakse kaupade lepingule vastavuse käsitlust direktiivis ja konventsioonis. Nii direktiivis kui ka konventsioonis on ette nähtud, et kaup peab vastama selle kirjeldusele ja otstarbele. Erinevalt on aga sätestatud ostja teatamiskohustus: konventsiooni järgi peab ostja kontrollima kauba vastavust võimalikult kiiresti ning informeerima müüjat kauba lepingule mittevastavusest, direktiiv näeb aga ette, et liikmesriigid võivad kehtestada, et ostja peab müüjat kauba mittevastavusest informeerima kahe kuu jooksul pärast selle avastamist. Konventsiooni kohaselt peab ostja ka täpsustama, milles seisneb mittevastavus, samas kui direktiiv tarbijale sellist kohustust ette ei näe.

Tõendamiskoormuse kohta ei ole konventsioonis ühtegi sätet, lähtutakse konventsiooni aluseks olevatest õiguse üldprintsipidest, mille järgi on tõendamiskohustus nõude esitajal. Seega kui ostja väidab, et kaup ei vasta lepingule, peab ta tõendama, et müüja ei ole oma kohustusi täitnud. Direktiiv aga lahendab tõendamiskoormuse probleemi tarbija kasuks, sätestades, et kuni vastupidise tõendamiseni eeldatakse, et igasugune mittevastavus, mis ilmneb kuue kuu jooksul pärast müüki, oli olemas ka müügi ajal.

Artikkel lõpeb tõdemusega, et direktiiv näeb ette tarbija kaitstuse kõrge taseme, samas kui konventsioon (ja konventsioonil põhinev kohtupraktika) kaitseb rohkem müüjat.

Tarbijamüügi direktiivile on pühendatud terve ajakirjanumber, mis sisaldab artikleid direktiivi rakendamise kohta kõigis 15 liikmesriigis.

Refereerinud Küllike Maurer

ÕIGUS KEELDUDA ARSTIABIST

Elizabeth Wicks

The right to refuse medical treatment under the European Convention on Human Rights

Medical Law Review. Vol. 9 (2001) Spring, p. 17-40.

Artiklis uuritakse, millistele inimõiguste konventsiooni artiklitele on võimalik tugineda, põhjendades õigust ravist keelduda.

Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsioon kaitseb isikuvabadust, tagades igale inimesele enesemääramisõiguse. Nimetatud õiguse üks olulisi aspekte on inimese võimalus valida, milliseid raviprotseduure tema keha suhtes rakendatakse. Õigus soovimatust ravist keelduda kajastub mitmes konventsiooni artiklis.

Konventsiooni artikkel 2 kaitseb õigust elule. Ravist keeldumine on passiivne eutanaasia, see on loobumine raviprotseduuridest, mis võiksid elu pikendada. Suurbritannia *High Court* on teinud otsuse, mille kohaselt ravimata jätmisega rikutakse konventsiooni artiklit 2 vaid juhul, kui elu pikendamise kohustus tuleneb seadusest. Sellist kohustust ei ole juhul, kui otsusevõimeline patsient keeldub ravist – isegi mitte siis, kui keeldumine kiirendab tema surma. Artikkel 2 kaitseb õigust elule, kuid ei kehtesta kohustust elada. Inimesel on õigus valida, kas elada või mitte, ning mitte kellelgi teisel ei ole õigust seda otsust tema eest langetada. Seega ei ole artikkel 2 ravist loobumise suhtes kohaldatav.

Konventsiooni artikkel 3 keelab piinamise ja alandava kohtlemise. Ravimine ilma patsiendi nõusolekuta võib olla alandav kohtlemine. Nõue, et ravimiseks oleks patsiendi nõusolek, kaitseb tema inimväärikust. Euroopa Inimõiguste Komisjon on leidnud, et katselist laadi ja ilma inimese nõusolekuta rakendatavat ravi võib teatavatel tingimustel pidada keelatuks artikli 3 alusel. Ka kodaniku- ja poliitiliste õiguste pakt sätestab artiklis 7, et ühtegi isikut ei tohi tema vabatahtliku nõusolekuta allutada meditsiinilistele või teaduslikele katsetele. Katse all peetakse silmas seda, et raviprotseduuri peaeesmärk ei ole mitte patsiendi tervis, vaid näiteks arstiteaduse edendamine.

Inimõiguste Kohus on Herczegfalvy kohtuasjas leidnud, et ravimiseks vältimatult vajalikku meedet ei saa pidada ebainimlikuks või alandavaks. Meditsiiniline vajalikkus peab olema piisavalt tõestatud.

Inglise õiguse kohaselt loetakse ilma otsusevõimelise patsiendi nõusolekuta toimuvat ravi kehaliseks väärkohtlemiseks (*battery*). Kui aga patsient on (ajutiselt või alatiselt) otsusevõimetu, võib arst teda ravida tingimusel, et ravi toimub patsiendi parimates huvides ning päästab tema elu, tagab tervenemise või väldib füüsilise ja psüühilise tervise halvenemist.

Artiklis 8 on lause: "Igaühel on õigus sellele, et austataks tema eraelu." See osutab õigusele elada oma elu vastavalt omaenese valikutele. Õigus teha ise oma valikud ehk enesemääramisõigus tähendab ka õigust valida, mida oma kehaga teha lasta. Kohtuasjas X ja Y v. Holland leidis Inimõiguste Kohus, et termin "eraelu" hõlmab ka inimese füüsilist puutumatust. Seega on füüsiline puutumatuse kaitstav artikli 8 alusel. Igasugune sunniviisiline arstlik sekkumine kujutab endast kõnealuse õiguse rikkumist.

Üldreeglit, et arstlik sekkumine ilma nõusolekuta on artikli 8 rikkumine, tuleb teha erand sel juhul, kui patsient ei ole võimeline nõusolekut andma. Patsiendi otsusevõime määramisel võib muidugi tekkida probleeme, sest tema otsusevõimelisuse üle otsustavad teda ravivad isikud, kes kalduvad ravist keeldumist tõlgendama patsiendi meeltesegadusena. Eelkõige soovitakse seda teha juhul, kui patsiendi otsuse tagajärjeks on tema surm.

Usuvabadust kaitsva artikli 9 kohaselt on igaühel õigus kuulutada oma usku ja veendumusi. Kas ravist keeldumine võib olla usu kuulutamine?

Kaudselt on Inimõiguste Kohus seda küsimust käsitlenud kohtuasjas Hoffmann v. Austria. Selles kohtuasjas oli kaebuse aluseks asjaolu, et Jehoova tunnistajast kaebajal ei lubatud usuliste veendumuste pärast olla oma laste eestkostja. Inimõiguste Kohus märkis oma otsuses, et kaebaja vastuseis vereülekannetele tulenes otseselt tema usulistest veendumustest. Seega näib kohus nõustuvat sellega, et artikkel 9 võiks kaitsta Jehoova tunnistajate keeldumist vereülekannetest. (Hoffmanni kohtuasjas artiklit 9 küll ei kohaldata.)

Tuleb siiski märkida, et usulistel põhjustel ravist keeldumine on samaväärne mis tahes muu keeldumisega. Õigus ravist keelduda kui enesemääramisõigus kehtib igal juhul, olenemata keeldumise põhjustest.

Perekonna loomise õigust kaitsva artikliga 12 võib olla vastuolus patsiendi steriliseerimine ilma tema nõusolekuta.

Diskrimineerimist keelava artikliga 14 seoses on märgitud, et kõige rohkem ignoreeritakse kaht liiki patsientide, sünnitajate ja anorektikute otsust ravist keelduda. Kas neil juhtudel on tegemist diskrimineerimisega, on siiski lahtine küsimus.

Loetletud artiklitest on kõige olulisemad artiklid 3 ja 8, mis üheskoos tagavad, et raviprotseduur toimuks patsiendi nõusolekul või (juhul kui patsient ei ole võimeline nõusolekut andma) oleks raviotstarbel hädavajalik.

Kokkuvõtteks tuleb rõhutada, et enesemääramisõigus annab patsiendile õiguse teha nii ratsionaalseid kui ka irratsionaalseid otsuseid ning ka õiguse keelduda ravist, mis on tegelikult tema parimates huvides. Isikuvabaduse küsimus on demokraatlikus ühiskonnas muutunud järjest olulisemaks, jättes tagaplaanile sama olulise elu pühaduse põhimõtte. Seega tuleb õigust ravist keelduda vaadelda pigem patsiendi seisukohast, kellel on õigus otsustada, mida tema kehaga tehakse, kui arsti seisukohast, kellel on professionaalne kohustus ravida patsiente oma parimate võimete kohaselt.

Refereerinud Küllike Maurer

**Võlaõiguse reformist Saksamaal :
valikbibliograafia õiguskirjanduse saalis olevatest välisajakirjadest**

Schuldrechtsmodernisierung // Juristen Zeitung (2001) nr. 1, lk. 27-30.

Symposium Schuldrechtsmodernisierung 2001 : Regensburg, 17./18. November 2000 // Zeitschrift für Europäisches Privatrecht (2001) nr. 2, lk. 409-411.

Dauner-Lieb, B. Die geplante Schuldrechtsmodernisierung - Durchbruch oder Schnellschuß? // Juristen Zeitung (2001) nr. 1, lk. 8-18.

Däubler-Gmelin, H. Die Entscheidung für die so genannte Grosse Lösung bei der Schuldrechtsreform // Neue Juristische Wochenschrift (2001) nr. 32, lk. 2281-2289.

Eidenmüller, H. Zur Effizienz der Verjährungsregeln im geplanten Schuldrechtsmodernisierungsgesetz // Die Öffentliche Verwaltung (2001) nr. 8, lk. 283-287.

Ernst, W. Die Schuldrechtsreform 2000/2001 // Zeitschrift für Rechtspolitik (2001) nr. 1, lk. 1-11.

Gsell, B. Kaufrechtsrichtlinie und Schuldrechtsmodernisierung // Juristen Zeitung (2001) nr. 2, lk. 65-75.

Henkel, A. Die Neuregelung des Schuldnerverzugs durch das "Gesetz zur Beschleunigung fälliger Zahlungen" // Neue Juristische Wochenschrift (2000) nr. 42, lk. 3089-3096.

Honsell, H. Einige Bemerkungen zum Diskussionsentwurf eines Schuldrechtsmodernisierungsgesetzes // Juristen Zeitung (2001) nr. 1, lk. 18-21.

Kessler, C. Der Kauf gebrauchter Waren nach dem Diskussionsentwurf eines Schuldrechtsmodernisierungsgesetzes // Zeitschrift für Rechtspolitik (2001) nr. 2, lk. 70-72.

Laws, B. Insolvenz des Schuldners - Ausübung des Widerspruchsrechtes im Einzugsermächtigungsverfahren // Monatsschrift für Deutsches Recht (2001) nr. 1, lk. 15-19.

Lettl, T. Die Anpassung von Verträgen des Privatrechts // Juristische Schulung (2001) nr. 3, lk. 248-251.

Lettl, T. Die Anpassung von Verträgen des Privatrechts // Juristische Schulung (2001) nr. 6, lk. 559-565.

Lorenz, S. Schadensersatz wegen Pflichtverletzung - ein Beispiel für Überhastung der Kritik an der Schuldrechtsreform // Juristen Zeitung (2001) nr. 14, lk. 742-745.

Micklitz, H. Fernabsatz und E-Commerce im Schuldrechtsmodernisierungsgesetz // Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht (2001) nr. 5, lk. 133-143.

Stöber, K. Auskunftspflicht des Schuldners - Verfahren nach Forderungspfändung // Monatsschrift für Deutsches Recht (2001) nr. 6, lk. 301-305.

Wetzel, T. Das Schuldrechtsmodernisierungsgesetz // Zeitschrift für Rechtspolitik (2001) nr. 3, lk. 117-126.

Wieser, E. Eine Revolution des Schuldrechts // Neue Juristische Wochenschrift (2001) nr. 2, lk. 121-124.

Wilhelm, J. Schuldrechtsreform 2001 // Juristen Zeitung (2001) nr. 17, lk. 861-869.

Zimmermann, R. Schuldrechtsmodernisierung? // Juristen Zeitung (2001) nr. 4, lk. 171-181.

Koostanud Maia Ruttu

UUED ÕIGUSRAAMATUD EESTI RAHVUSRAAMATUKOGUS

Juuni–september 2001

Üldküsimumused

IX Riigikogu stenogrammiköidete ainejuht 1999-2000. - Tallinn : Riigikogu Kantslelei dokumendiosakond, 2001. - 181 lk.

Märksõnad: parlamendid/Riigikogu/Eesti/istungjärgud/stenogrammid/registrid

Kohaviit: 3-01-02251

Introduction to law in Canada / ed. by Laurence M. Olivo. - North York : Captus Press, 2000. - VI, 711 lk.

ISBN 1-896691-94-3

Märksõnad: õigussüsteemid/kohtusüsteemid/Kanada

Kohaviit: 3-01-01194

Mereste, Uno. Õigusloome radadel : õigusalaseid artikleid. - Tallinn : Juura, 2001. - 319 lk.

ISBN 9985-75-066-7

Märksõnad: seadusloome/õigussüsteemid/õiguspoliitika/Eesti

Kohaviit: 2-01-05977

Правовые системы стран мира : энциклопедический справочник / отв. ред. А. Я. Сухарев. - 2-е изд., изм. и доп. - Москва : Норма, 2001. - 834 lk.

ISBN 5-89123-527-7

Märksõnad: õigussüsteemid/võrdlev õigusteadus/teatmikud

Kohaviit: 2-01-06569

Slapper, Gary ; Kelly, David. The English legal system. - 4th ed. - London ; Sydney : Cavendish Publishing, 2000. - XLIII, 560 lk.

ISBN 1-85941-466-4

Märksõnad: õigussüsteemid/inimõigused/Euroopa Liidu õigus/kohtunikud/õigusabi/õigusallikad/kohtulahendid/kohtusüsteemid/kohtumenetlus/Suurbritannia

Kohaviit: 2-01-05323

Sonnenberger, Hans Jürgen ; Autexier, Christian. Einführung in das französische Recht. - 3., neuarbeitete Auflage. - Heidelberg : Recht und Wirtschaft, 2000. - 264 lk. - (Ausländisches Recht ; 1).

ISBN 3-8005-1238-6

Märksõnad: riigiõigus/õigussüsteemid/haldusõigus/rahvusvaheline eraõigus/Prantsusmaa

Kohaviit: PL A/4831 1

Õigusajalugu

The digest of Justinian / translation ed. by Alan Watson. - Vol. 1-2. - Philadelphia : University of Pennsylvania Press, 1998. - Lk-d numereerimata.

ISBN 0-8122-1636-9

Märksõnad: Rooma õigus/seadused (aj.)

Kohaviit: 3-01-01890 ; 3-01-01891

Muinasaja seadusekogumike antoloogia / [tõlge ja kommentaarid:] Amar Annus, Kaspar Kolk, Jaan Puhvel, Janika Päll. - [Tallinn] : Varrak, 2001. - 300 lk. - Bibl. lk. 259, lk. 268, lk. 295-299 ja joonealustes märkustes.

ISBN 9985-3-0482-9

Märksõnad: vanaaeg/seadused (aj.)/antoloogiad/kommentaariid

Kohaviit: 2-01-05770

Tsiviilõigus

Bernhardt, Roger ; Burkhart, Ann M. Real property in a nutshell. - 4th ed. - St. Paul, Minn. : West Group, 2000. - LV, DX lk.

ISBN 0-314-23806-9

Märksõnad: kinnisvara/omandiõigus/Ameerika Ühendriigid/asjaõigus

Kohaviit: 1-01-01696

The general principles of the Civil Law of the People's Republic of China. - Beijing : Foreign Languages Press, 2000. - 86 lk. - Rööptekst ingl. ja hiina k.

ISBN 7-119-02479-5

Märksõnad: Hiina/õigusaktid

Kohaviit: 2-01-02568

Настольная книга нотариуса в двух томах : справочно-методическое пособие. - Москва : БЕК, 2000.

1. kd. - 602 lk.

2. kd. - 417 lk.

ISBN 5-85639-283-3

Märksõnad: notariaaltoimingud/Venemaa/käsiraamatud

Kohaviit: 2-01-06785 ; 2-01-06786

Riis, Thomas. Intellectual property law in Denmark. - Copenhagen : DJOF Publishing/Kluwer, 2000. - 228 lk.

ISBN 87-574-0337-6

Märksõnad: intellektuaalne omand/autoriõigus/tööstusomand/õiguskaitse/Taani

Kohaviit: 2-01-03447

Saksa tsiviilseadustik = BGB / [tõlge: Justiitsministeerium]. - Tallinn : Juura, 2001. - 384 lk.

ISBN 9985-75-068-3

Märksõnad: Saksamaa/õigusaktid

Kohaviit: 2-01-05907

Võlaõigus

The Contract Law of the People's Republic of China. - Beijing : Foreign Languages Press, 1999. - 223 lk. - Rööptekst ingl. ja hiina k.

ISBN 7-119-02402-7

Märksõnad: lepingud/lepinguõigus/Hiina/õigusaktid

Kohaviit: 2-01-02574

Europäische Vertragsrechtsvereinheitlichung und deutsches Recht / herausg. von Jürgen Basedow. - Tübingen : Mohr Siebeck, 2000. - 281 lk. - (Archiv für die civilistische Praxis. Sonderveröffentlichung Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht. Sonderveröffentlichung). - Osa teksti inglise k.

ISBN 3-16-147260-8

Märksõnad: lepinguõigus/seaduste kooskõlastamine/Euroopa Liidu õigus/Saksamaa/Euroopa/artiklikogumikud

Kohaviit: 2-01-02416

The Guarantee Law of the People's Republic of China. - Beijing : Foreign Languages Press, 2000. - 54 lk. - Rööptekst ingl. ja hiina k.

ISBN 7-119-02476-0

Märksõnad: garantii/käendus/hüpoteegid/pant/lepinguõigus/Hiina/õigusaktid

Kohaviit: 2-01-02572

The Insurance Law of the People's Republic of China. - Beijing : Foreign Languages Press, 2000. - 91 lk. - Rööptekst ingl. ja hiina k.

ISBN 7-119-02474-4

Märksõnad: kindlustus/kindlustusõigus/Hiina/õigusaktid

Kohaviit: 2-0102569

Основы страховой деятельности : учебник / ред. Т. А. Феодорова. - Москва : БЕК, 2001. - 750 lk.

ISBN 5-85639-261-2

Märksõnad: kindlustus/kindlustusõigus/kõrgkooliõpikud

Kohaviit: 2-01-06790

Tammi-Salminen, Eva. Sopimus, kompetenssi ja kolmas : varallisuusuoikeudellinen tutkimus negative pledge-lausekkeiden sivullisittovuudesta. - Helsinki : Suomalainen

Lakimiesyhdistys, 2001. - XLI, 354 lk. - (Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja. A-sarja ; 227). - Kokkuvõte saksa k.

ISBN 951-855-183-9

ISSN 0356-7206

Märksõnad: varaline õigus/asjaõigus/lepinguõigus/pant/kolmandad isikud (jur.)/
dissertatsioonid

Kohaviit: PL A/1815 227

Äriõigus

Business transactions in Germany. Vol. 1-5. / ed. by Dennis Campbell, Christian Campbell, Bernd Rüster. - New York : Bender ; [München : Beck], c2000. - 5-osaline irdlehraamat (vahetatavad lehed), eraldi pag.

ISBN 0-8205-1394-6

Märksõnad: äritehingud/eraõigus/Saksamaa/Lääne-Saksamaa/õigusaktid/põhiseadused

Kohaviit: 3-01-01234 ; 3-01-01235 ; 3-01-01236 ; 3-01-01237 ; 3-01-01238

Commercial laws of Europe / ed. by Anne Phillips, Nicola Prior, Caroline Quinell, Nicolas Rose. - London : Sweet & Maxwell, 2000. - 664 lk.

ISBN 0-421-749105

Märksõnad: Euroopa/õigusaktid

Kohaviit: PL B/4577 2000

Corporate acquisitions and mergers in Switzerland / [ed. by] Rudolf Tschäni... [et al.]. - The Hague [etc.] : Kluwer Law International, 2000. - XIII, 101 lk.

ISBN 90-411-9814-8

Märksõnad: ettevõtted/omandamine/fusioon/Šveits

Kohaviit: 2-01-03441

Elamu- ja korteriühistute raamatupidamisest : käsiraamat korteriühistutele / käsikirja autor Elle Märitz. - Tallinn : Eesti Korteriühistute Liit, 2001. - 68 lk. 68 lk.

Märksõnad: raamatupidamine/õigusaktid/käsiraamatud/elamuühistud/korteriühistud

Kohaviit: 3-01-02228

Lukjanov, Aleksandr. Oma äri alustamine : praktiline kursus / [tlk. Ilmar Rute] ; Eesti-Ameerika Ärikolledž. - 2. tr. - Tallinn : Eesti-Ameerika Ärikolledž, 2001. - 183 lk. - Bibl.

peatükkide lõpus.

ISBN 9985-9201-9-8

Märksõnad: ettevõtlus/äriplaanid/ärijuhtimine/äriühinguõigus/kõrgkooliõpikud

Kohaviit: 1-01- 04094

Virtanen, Pertti. Määräävän markkina-aseman kontrollointi : oikeus- ja taloustieteellinen vertaileva tutkimus Saksan, Suomen ja EU:n kilpailuoikeudesta : yliopistollinen väitöskirja. - Helsinki : Suomalainen Lakimiesyhdistys, 2001. - XXVII, 583 lk. - (Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja. A-sarja ; 228). - Kokkuvõte saksa k.

ISBN 951-855-184-7

ISSN 0356-7206

Märksõnad: konkurentsioigus/turg (süsteem)/turuõigus/Saksamaa/Soome/Euroopa Liidu õigus/võrdlev õigusteadus/ärimajandusteadus/dissertatsioonid

Kohaviit: PL A/1815 228

Maksuõigus

Besteuerung von Einkommen : Rechtsvergleich Italien, Deutschland und Spanien als Beitrag zur Harmonisierung des Steuerrechts in Europa / herausg. von Klaus Tipke, Nadya Bozza. - Berlin : Duncker & Humblot, 2000. - 314 lk. - (Schriften zum Steuerrecht ; 67).

ISBN 3-428-09953-2

ISSN 0582-0235

Märksõnad: maksukorraldus/seaduste kooskõlastamine/Itaalia/Saksamaa/Hispaania/ Euroopa Liit/Euroopa Liidu õigus/artiklikogumikud/võrdlev õigusteadus

Kohaviit: PL A/4696 67

Haapaniemi, Matti. Virallisperiaate tuloverotuksessa ja tuloveroprosessissa : tutkimus viranomaisaloitteisuutta osoittavien normien synnystä ja kehityksestä. - Helsinki : Suomalainen Lakimiesyhdistys, 2001. - XXVI, 618 lk. - (Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja. A-sarja ; 229). - Sisaldab bibliogr., reg. - Kokkuvõte inglise k.

ISBN 951-855-186-3

ISSN 0356-7206

Märksõnad: tulumaks/õigusajalugu/Soome/dissertatsioonid

Kohaviit: PL A/1815 229

Law of the People's Republic of China on the Administration of Tax Collection. - Beijing : Foreign Languages Press, 2000. - 49 lk. - Rööptekst ingl. ja hiina k.

ISBN 7-119-02477-9

Märksõnad: maksuametid/maksukogumine/Hiina/õigusaktid

Kohaviit: 2-01-02573

Lehis, Lasse. Tulumaksuseadus : kommenteeritud väljaanne : lisakõide. Tulumaksuseaduse muudatused seisuga 01. 07. 2001. - Tartu : Casus, 2001. - 296 lk.

ISBN 9985-78-212-7

Märksõnad: tulumaks/tuludeklaratsioonid/Eesti/õigusaktid/kommentaariid

Kohaviit: 2-01-06923

Pulk, Sirje. Käibemaksu põhimõtted Eestis ja Euroopa Liidus. - Tallinn : Juura, 2001. - 75 lk. - Bibl. lk. 73-75.

ISBN 9985-75-067-5

Märksõnad: maksustamine/käibemaks/seaduste kooskõlastamine/Eesti/Euroopa Liit

Kohaviit: 2-01-04743

Tööõigus

Muda, Merle. Töötajate õiguste kaitse tööandja tegevuse ümberkorraldamisel. - Tartu : Tartu Ülikooli Kirjastus, 2001. - 209 lk. - (*Dissertationes iuridicae Universitatis Tartuensis* ; 5). - Bibl. lk. 183-194.

Protection of employees' rights in the event of the reorganisation of the employer's activities, lk. 195-205.

ISBN 9985-56-572-X

ISSN 1406-6394

Märksõnad: töötajad/tööandjad/töölepingud/dissertatsioonid

Kohaviit: PE A/1819 5

Tööõigus : loengukonspekt / koost. Inge-Maret Orgo, Merle Muda, Gaabriel Tavits, Thea Treier. - Tartu : Iuridicum, 2001. - 238 lk. - Bibl. teemade lõpus.

ISBN 9985-9326-3-3

Märksõnad: töölepingud/tööaeg/töödistsipliin/palk/tööohutus/töötervishoid/töövaidlused/töötajad/varaline vastutus/kollektiivlepingud/Euroopa Liidu õigus/Rahvusvaheline

Tööorganisatsioon/Eesti/Saksamaa/Prantsusmaa/Põhjamaad/kõrgkooliõpikud

Kohaviit: 2-01-04888

Tööõigus : näidised ja kommentaarid / näidiste ja kommentaaride autorid: Inge-Maret Orgo, Thea Rohtla, Heino Siigur, Mare Tropp. - Tallinn : Käsiraamatute Kirjastus, 2001. - 263 lk.

Märksõnad: töölepingud/Eesti/näidised/kommentaarid/käsiraamatud

Kohaviit: 2-01-06994

Kriminaalõigus

Kriminalprävention in Deutschland : Länder-Bund-Projektsammlung. Ausgewählte Dokumente aus dem "Infopool Prävention" / Bundeskriminalamt (Hg.). - Neuwied ; Kriftel : Luchterhand, 2000. - XI, 331 lk. - (BKA-Reihe Polizei + Forschung ; 4).

ISBN 3-472-04547-7

Märksõnad: kuritegevus/alaealiste kuritegevus/kriminaalpreventsioon/politsei/Saksamaa

Kohaviit: PL A/4900 4

Nuuma, Poigo. Kriminaalõiguse üldosa põhimõisted : õppevahend / Tallinna Tehnikaülikool, territoriaalmajanduse instituut, majandusõppe õppetool. - Tallinn : Tallinna Tehnikaülikooli Kirjastus, 2001. - 100 lk. - Bibl. lk. 96.

ISBN 9985-59-201-8

Märksõnad: kriminaalõiguse üldosa/kõrgkooliõpikud

Kohaviit: 2-01-04382

Menetlusõigus

The Civil Procedure Law of the People's Republic of China. - Beijing : Foreign Languages Press, 2000. - 171 lk. - Rööptekst ingl. ja hiina k.

ISBN 7-119-02478-7

Märksõnad: tsiviilkohtumenetlus/Hiina/õigusaktid

Kohaviit: 2-01-02571

Eesti Advokatuur : aastaraamat 2000. - Tallinn : Ilo, 2001. - 119 lk.

ISBN 9985-57-354-4

Märksõnad: advokatuur/advokaadid/aastaraamatud

Kohaviit: PE A/1584 2000

The judicial system of Estonia / [European Integration and Development Division, Department of Courts]. - Tallinn : Ministry of Justice of the Republic of Estonia, 2001. - 46 lk.

Märksõnad: kohtud/õigussüsteemid/statistika/kohtunikud/riigikohtud/prokuratuur/täitemenetlus/õigusabi/ministeeriumid/koolitus/rahvusvaheline koostöö/kohtusüsteemid/Eesti

Kohaviit: 3-01-02221

Nuuma, Poigo. Kohtukorraldus / Tallinna Tehnikaülikool, territoriaalmajanduse instituut, majandusõiguse õppetool. - Tallinn : [Tallinna Tehnikaülikooli Kirjastus], 2001. - 75, [79] lk. ISBN 9985-59-216-6

Märksõnad: kohtud/kohtusüsteemid/õigusajalugu/võrdlev õigusteadus/Eesti/Soome/Rootsi/Prantsusmaa/Saksamaa/Inglismaa/USA/Läti/kõrgkooliõpikud

Kohaviit: 2-01-06943

Riigiõigus

Annus, Taavi. Riigiõigus : õpik kõrgkoolidele. - Tallinn : Juura, 2001. - 319 lk. - Sisaldab bibl. - Kohtulahendite register lk. 305-319.

ISBN 9985-75-069-1

Märksõnad: põhiseadused/õigusajalugu/põhiõigused/Eesti/Euroopa/kõrgkooliõpikud

Kohaviit: 2-01-07014

The Legal Chancellor of Estonia as the guardian of law and ombudsman : status and duties of the Legal Chancellor of Estonia in the Estonian legal system / [foreword: Allar Jõks]. - Tallinn : Eesti Vabariigi Õiguskantsleri Kantselei, 2001. - 24 lk.

Märksõnad: õiguskantslerid/ombudsmanid/põhiseaduslikkuse järelevalve/Eesti

Kohaviit: 3-01-02404

Macklem, Patrick. Indigenous difference and the constitution of Canada. - Toronto ; Buffalo : University of Toronto Press, c2001. - 334 lk.

ISBN 0-8020-4195-7

Märksõnad: põlisrahvastik/indiaanlased/õiguslik seisund/riigiõigus/põhiõigused/rahvuspoliitika/Kanada

Kohaviit: 2-01-06158

Põld, Jüri. Loenguid Eesti riigiõigusest. - Tartu : Iuridicum, 2001. - 151 lk.

ISBN 9985-9326-4-1

Märksõnad: riik/kõrgkooliõpikud

Kohaviit: 2-01-04891

Selle, Jobst Martin. Die Rechtsetzungsbefugnisse der italienischen Regierung. - Berlin : Duncker und Humblot, c2000. - 219 lk. - (Schriften zum Internationalen Recht ; 117).

ISBN 3-428-09905-2

ISSN 0720-7646

Märksõnad: valitsused/seadusloome/põhiseadused/Itaalia/dissertatsioonid

Kohaviit: PL A/4816 117

Черногорова, Маргарита. На пути в Европейский Союз : гражданство и иностранцы : язык : культурная автономия и национальные меньшинства. - Таллинн : Тарбеинфо - Русский Телеграф, 2001. - 99 lk.

ISBN 9985-9183-5-5

Märksõnad: välismaalased/kodakondsus/keeleseadused/vähemusrahvused/vähemuste õigused/Eesti/õigusaktid

Kohaviit: 1-01-02947

Haldusõigus

Avaliku Teenistuse Aastaraamat / Riigikantselei ; toim. Viire Rannasoo. - Tallinn : Riigikantselei, 2001. - 62 lk.
ISSN 1406-6157

Märksõnad: avalik teenistus/Eesti/aastaraamatud

Kohaviit: PE B/2229 2000

Democracy and local governance : case of Estonia. - Tallinn : EuroUniversity, 2001. - 66 lk.
ISBN 9985-9336-0-5

Märksõnad: kohalikud omavalitsused/haldusreformid/demokraatia/Eesti

Kohaviit: 2-01-04722

Olle, Vallo. Sissejuhatus munitsipaalõigusesse. - Tartu : Iuridicum, 2001. - 92 lk. - Bibl. lk. 85-92.

ISBN 9985-9326-1-7

Märksõnad: kohalikud omavalitsused/halduskorraldus/kohalik õigus/Eesti/kõrgkooliõpikud

Kohaviit: 2-01-06105

Praust, Valdo. Digitaalalkiri : tee paberivabasse maailma. - Tallinn : Ilo, 2001. - 180 lk.
ISBN 9985-57-341-2

Märksõnad: digitaalalkiri/elektronilised dokumendid/sertifitseerimine/õpikud/notariaaltoimingud/ajatebeldussüsteemid

Kohaviit: 2-01-04683

Rahvusvaheline õigus

Basic facts about the United Nations / Department of Public Information. - New York : United Nations, 2001. - XVI, 346 lk. - Bibl. lk. 327-331, reg. lk. 333-346.
ISBN 92-1-100850-6

Märksõnad: Ühinenud Rahvaste Organisatsioon/rahvusvahelised organisatsioonid/struktuur/ülemaailmne rahu/rahvusvaheline julgeolek/majanduslik areng/sotsiaalne areng/inimõigused/faktid/humanitaarabi/dekoloniseerimine/teatmikud

Kohaviit: 2-01-06410

Conforti, Benedetto. The law and practice of the United Nations. - 2nd ed. - The Hague [etc.] : Kluwer Law International, 2000. - XVI, 313 lk. - (Legal aspects of international organization ; 36).

ISBN 90-411-1468-8

ISSN 0924-4883

Märksõnad: Ühinenud Rahvaste Organisatsioon/rahvusvahelised organisatsioonid/hartad/liikmesriigid/struktuur/rahuvalveoperatsioonid/inimõigused/majanduskoostöö/vaidluste lahendamine/finantseerimine/rahvusvahelised lepingud/õigusaktid

Kohaviit: PL A/520 36

Encyclopedia of public international law. Vol. 4 : Quirin, ex parte to Zones of peace / published under the auspices of the Max Planck Institute for Comparative Public Law and International Law ; under the direction of Rudolf Bernhardt. - Amsterdam [etc.] : North-Holland : Elsevier, 2000. - XIX, 1650 lk.

ISBN 0-444-86247-1

Märksõnad: avalik õigus/entsüklopeediad

Kohaviit: 3-01-01088

Maritime Code of the People's Republic of China. - Beijing : Foreign Languages Press, 2000.
- 176 lk. - Rööptekst ingl. ja hiina k.
ISBN 7-119-02475-2

Märksõnad: merendus/mereõigus/Hiina/õigusaktid

Kohaviit: 2-01-02570

Sands, Philippe ; Klein, Pierre. Bowett's law of international institutions. - 5th ed. - London
: Sweet & Maxwell, 2001. - XXXV, 610 lk.

ISBN 0-421-53690 X

Märksõnad: rahvusvahelised organisatsioonid/Ühinenud Rahvaste Organisatsioon/Euroopa
Nõukogu/rahvusvahelised kohtud/liikmesriigid/finantseerimine/õiguslikud aspektid

Kohaviit: 2-01-06369

Die Vereinten Nationen : Recht und Praxis / herausg. von Franz Cede, Lilly Sucharipa-
Behrmann. - Wien : Manz ; München : Beck, 1999. - XXIV, 325 lk.

ISBN 3-406-43200-X

Märksõnad: Ühinenud Rahvaste Organisatsioon/rahvusvahelised organisatsioonid/
valitsusvälised organisatsioonid/rahuvalveoperatsioonid/majanduskoostöö/inimõigused

Kohaviit: 2-01-02407

Inimõigused

Euroopa Inimõiguste Kohus : kohtuasjade mitteametlikud kokkuvõtted. IV / tlk. Küllike
Maurer, Tanel Udal, Liina Pohlak ; toim. Taima Kiisverk, Liina Pohlak, Ann Rahnu, Küllike
Maurer. - Tallinn : Euroopa Nõukogu Tallinna Info- ja Dokumendikeskus, 2001. - 222 lk.

ISBN 9985-9294-0-3

Märksõnad: Euroopa Inimõiguste Kohus/menetlusõigus/Euroopa/kohtulahendid

Kohaviit: 2-01-05982

Human rights : new perspectives, new realities / ed. by Adamantia Pollis, Peter Schwab. -
Boulder, Colo. : Lynne Rienner Publishers, 2000. - VII, 259 lk.

ISBN 1-55587-979-9

Märksõnad: artiklikogumikud

Kohaviit: 2-01-06303

Inimõigused. II : õigusaktid : õppevahend / Tallinna Tehnikaülikool, humanitaar- ja
sotsiaalteaduste instituut ; koost. Gabriel Hazak. - Tallinn : Tallinna Tehnikaülikool, 2001. -
269, [1] lk.

Märksõnad: Euroopa/Eesti/õigusaktid/rahvusvahelised lepingud/kõrgkooliõpikud

Kohaviit: 3-01-02169

Rahvusvahelised inimõigused ja nende kaitse : sissejuhatav käsiraamat / eestikeelse väljaande
toimetajad Mari-Liis Sepper, Jaanika Erne, Heiki Lindpere ; [eessõnad: Raija Hanski, Markku
Suksi, Mari-Liis Sepper, Jaanika Erne, H. E. Doris Hertrampf, Sarah Squire]. - Tallinn :
Õigustõlkebüroo Interlex, 2001. - 368 lk. - Kanel märgitud ingliskeelse väljaande toimetajad
Raija Hanski ja Markku Suksi. - Bibl. joonealustes märkustes ja peatükkide lõpus.
ISBN 9985-78-205-4

Märksõnad: rahvusvahelised lepingud/valitsusvälised organisatsioonid/rahvusvahelised
organisatsioonid/Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioon/Ühinenud Rahvaste
Organisatsioon/Rahvusvaheline Tööorganisatsioon/Rahvusvaheline Valuutafond/
Maailmapank/UNESCO/Euroopa Liit/Euroopa Nõukogu

Kohaviit: 2-01-06990

Rahvusvaheline eraõigus

Ануфриева, Л. П. Международное частное право : общая часть : том 1. - Москва : БЕК, 2000. - 264 lk.

ISBN 5-85639-263-9

Märksõnad: kõrgkooliõpikud

Ануфриева, Л. П. Международное частное право : особенная часть : том 2. - Москва : БЕК, 2000. - 645 lk.

ISBN 5-85639-277-9

Märksõnad: kõrgkooliõpikud

Kohaviit: 2-01-06788

Kommentar zum einheitlichen UN-Kaufrecht : das Übereinkommen der Vereinten Nationen über den internationalen Warenkauf (CISG) / bearbeitet von Klaus Bacher ... [et al.] ; herausg. von Peter Schlechtriem. - 3., völlig neubearbeitete Auflage. - München : Beck, 2000. - LXVIII, 1007 lk.

ISBN 3-406-45461-5

Märksõnad: Ühinenud Rahvaste Organisatsioon/müügilepingud/rahvusvahelised lepingud/kommentaariid/CISG

Kohaviit: 2-01-02409

Шак, Хаймо. Международное гражданское процессуальное право : учебник : перевод с немецкого. - Москва : БЕК, 2000. - 519 lk. - (Гражданское и экономическое право Германии ; 1).

ISBN 5-85639-299-X

Märksõnad: tsiviilmenetlus/menetlusõigus/rahvusvahelised kohtud/kõrgkooliõpikud

Kohaviit: 2-01-06789

Koostanud Maia Ruttu